

nek a *lőbész*, *libező*, *liböző* olyan alakváltozatai, a milyen a *főkötő*, *fikető* a *fékötő*-nek (vö. ZOLNAI, Nyelvelméleink 14: *fikető*, *fikető*).

Az eredmény tehát ez: PELBÁRT *leubezes* szava főnév, egy **lőbész*-ni (s nem *lőbözni*) igéből; a Gyöngy. Szótáré pedig ugyanennek a folyócelevést jelentő igeneve. Alakilag a kettő közt ugyanaz a viszony van, a mi a *járás* és *járó* közt. A szó etymológiájáról egyelőre csak azt mondhatom, a mit SZARVAS említett ciklében: «Eredetét teljes homály födi» (Nyr. 20: 289).

MELICH JÁNOS.

Magyar-horvát glosszák. A magyar szókincsnek lehetőleg teljes egybegyűjtése szempontjából nagyon becsesek azok a glosszák is, a melyek egy-egy incunabulumban lapszéli jegyzetek alakjában előfordulnak. Az e fajta glosszák gyűjtéséhez járulok néhány adattal a következő sorokban. A gyöngyösi ferencziek könyvtárában JOHANNES BALBUS de JANUA: 'Summa que vocatur Catholicon' című könyvének 1490—1500 közt megjelent kiadásában a következő bejegyzés olvasható: «1550. Feria tertia in festo sancti dominici confessoris ego Nicolaus plebanus prescripte beati dominici ac prefectus castris Zelny hunc codicem concedo fratribus in Remethyncz degentibus, super quibus fidem facio per presentes.» A könyv tehát ugyanazoké a pálosrendű remetincezi (Zágráb m.) barátoké volt, a kiknek kéziratai közül valók a Németujvári Glosszák is. Az ajándékozó NICOLAUS plebanus a Catholicon szótári részében az egyes latin szavak mellé részint magyar, részint magyar és horvát, részint pedig csak horvát glosszákat írt. Egy helyütt (dilutus szónál) 1542 NP-ét írt, a mi világosan bizonyítja, hogy a glosszák ő tőle valók. A magyar-horvát glosszák a következők: 1. Merenda czikk mellett: *osona*: *ywsyn[a]*; 2. Auleum mellett: *Aulea genus cortinarum Regalium que alio nomine dicitur peripetasma et peristroma ulgo karpyth*; 3. Cementum mellett: *Mez wapno*; 4. Corbis mellett: *kossaar*; 5. Culponeus mellett: *bochkor vel opanek*; 6. Dorsualia tegumenta quibus Equi et Boues teguntur *pokrowz*; 7. Ericius mellett: *Zyly dysno yesz*; 8. Tignum ulgo *Zaarwfa Rosnycza*; 9. Filatista mellett *prelya fono*. Ezek a szavakon kívül van még 42 horvát szó, a melyek mellett nincs magyar értelmezés. Ezeket más helyütt akarom közzétenni. Az itt közölt glosszák azonban nagyon figyelemre méltók, egyrészt mert Remetincez vidékéről valók (abban a kódexben, a melyben a Németujvári Glosszák vannak, tudvalevőleg ez áll beírva: «Iste liber concessus est loco Remetincez perpetue». FEJÉRPATAKY, Ném. Gl. 13), másrészt meg azért, mert kétnyelvűek. Ha ezt a kétnyelvűséget vesszük figyelembe, akkor a Németujvári Glosszák ez adatát: *meraz auag morechona* 303 másképp is értelmezhetjük, nemcsak úgy, mint azt eddig tettük (Nyr. 14: 308). De e pár sorral tisztán csak az volt a czélom, hogy a Catholicon gyöngyösi példányának magyar-horvát glosszáit közöljem. Nem a szavak ismeretlen volta, hanem a glosszák kétnyelvűsége a becses az idézett kilencz adatban.

M. J.